

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1970/21
Karar Sayısı : 1970/24
Karar Tarihi :12/5/1970

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN :Artvin Sulh Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 13.12.1968 günlü, 1072 sayılı rulet, tilt, langırt ve benzeri oyun ve makinaları hakkındaki kanunun, 2. maddesinin cezanın tecilini önleyen son fıkrası dolayısıyla Anayasaya aykırı olduğu yolunda sanık vekilince ileriye sürülen iddia üzerine mahkemece de bu hükmün Anayasanın 11. ve 12. maddelerine aykırı olduğu kanısına varılmış ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 151. maddesine dayanılarak Anayasa Mahkemesine başvurulmuştur.

I. Olay :

1072 sayılı kanun 1. maddesindeki yasaklara aykırı olarak umuma açık yerde langırt oyun makinesi bulundurup çalıştırmak eyleminden dolayı sanık hakkında 4.2.1969 günlü iddianame ve 3005 sayılı kanuna göre duruşması yapılarak 1072 sayılı kanunun 1. ve 2. maddeleri gereğince cezalandırılması istemiyle açılan ve Artvin Sulh Ceza Mahkemesinin 1969/18 esas sayısını alan davanın duruşması sırasında 25.4.1969 günlü 5. oturumda sanık avukatı 1072 sayılı kanunun, tecile yer vermediği için, Anayasaya aykırı olduğunu ileri sürmüştü; mahkeme de bu kanıya vararak Anayasa Mahkemesi başkanlığına müzekkere yazılmasına ve duruşmanın geri bırakılmasına 23.5.1969 gününde karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesine ancak 44 sayılı kanunun 27. maddesi hükümlerine uyularak başvurulabileceğinin ve gönderilen 26.5.1969 günlü 1969/18 esas sayılı yazının işin ele alınmasına yeterli olmadığı için Anayasa Mahkemesi Başkanlığınca 2.6.1969 günlü 493 sayılı yazı ile bildirilmesi üzerine mahkeme Anayasa Mahkemesine 44 sayılı kanunun 27 maddesi uyarınca başvurulmasını ve işin bekletilmesini 23.1.1970 gününde kararlaştırmıştır.

II. İtiraz yoluna başvuran mahkemenin gerekçesi özeti :

1072 sayılı kanunun tecile yer vermemesi Anayasanın 11. ve 12. maddelerine aykırıdır.

III. Yasa Metinleri :

1-İtiraz konusu hüküm :

13.12.1968 günlü, 1072 sayılı kanunun itiraz konusu fıkrayı da kapsayan 2. maddesi şöyledir: (Madde 2-Bu kanuna aykırı hareket edenler bir yıldan aşağı olmamak üzere hapis ve 1000 liradan 5000 liraya kadar ağır para cezasına mahkum edilirler. Tekerrürü halinde cezalar bir misli artırılır.

Ele geçirilen alet, makine ve bunların çalıştırılmasına yarayan tesisat ve paralar zapt ve müsadere edilir. Bu gibi oyun oynanan yerler bir daha açılmamak üzere kapatılır.

Esas Sayısı : 1970/21
Karar Sayısı : 1970/24

Bu suçlardan mahkum olanların cezaları tecil edilmez.)

2-Dayanak olarak ileri sürülen Anayasa hükümleri :

1072 sayılı kanunun 2. maddesinin son fıkrası hükmünün Anayasaya aykırı olduğu kanısını desteklemek üzere mahkemece ileri sürülen Anayasanın 11. ve 12. maddeleri aşağıdadır:

(Madde 11-Temel hak ve hürriyetler, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabilir.

Kanun, kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve milli güvenlik gibi sebeplerle de olsa bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz.)

(Madde 12-Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.)

IV.İlk İnceleme :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca 26.2.1970 gününde Lütfi Ömerbaş, Salim Başol, A.Şeref Hocoğlu, Fazlı Öztan, Hakkı Ketenoğlu, Sait Koçak, Avni Givda, Muhittin Taylan, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Mustafa Karaoğlu ve Muhittin Gürün'ün katılmalarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında: (Mahkemenin 7.11.1969 günlü oturumunda verdiği kararda 1072 sayılı kanunun 2. maddesindeki tecili önleyen hükmün Anayasaya aykırı olduğundan söz edildiği halde 23.1.1970 günlü kararda kanunun tümünün aykırılığı ileri sürülmek ve iptali istenilmek suretiyle çelişkiye düşüldüğü, yine mahkemenin Anayasaya aykırılık iddiasını ciddi bulmakla yetinmeyerek bunu benimseyip kendi kanısı gibi ileri sürmesine karşılık aykırılık gerekçesini açıklamadığı görüldüğünden ve kanunun tümünün iptali istendiği takdirde bu istemin de gerekçeye dayandırılması zorunlu olduğundan çelişme giderilmek ve açıklanan eksiklikler tamamlanmak üzere dosyanın geri çevrilmesine) Salim Başol'un tecili önleyen hükümlerle sınırlı olarak işin esasının görüşülmesi gerektiği yolundaki karşı oyu ile ve oyçokluğu ile karar verilmiştir. (E.1970/5-K.1970/9 sayılı karar)

Mahkemenin, 20.3.1970 gününde verdiği kararda itiraz konusu 1072 sayılı kanunun 2. maddesinin tecili önliyen son fıkrası hükmü ile sınırlayarak gerekçe eksikliğini de buna göre tamamlaması üzerine 14.4.1970 gününde Lütfi Ömerbaş, Salim Başol, Feyzullah Uslu, A.Şeref Hocoğlu, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenoğlu, Fazıl Uluocak, Sait Koçak, Avni Givda, Muhittin Taylan, İhsan Ecemiş, Ahmet Akar, Halit ZARBUN ve Muhittin Gürün'ün katılmalarıyla yapılan ikinci ilk inceleme toplantısında dosyanın eksikliği kalmadığı ve itirazın Anayasanın 151. ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı kanunun 27. maddelerine uygun bulunduğu görülmüş olduğundan işin esasının incelenmesine oybirliğiyle kararlaştırılmıştır.

V.Esasin İncelenmesi :

11.6.1970 gündeminde yer alan işin, tıpkısının 12.5.1970 gününde görüşülüp karara bağlanmış olması dolayısıyla 12.5.1970 gündemine alınması oybirliğiyle kararlaştırıldıktan

Esas Sayısı : 1970/21
Karar Sayısı : 1970/24

sonra itirazın esasına ilişkin rapor, mahkeme-nin 24.3.1970 günlü, 1969/18 esas sayılı yazısına bağlı olarak gelen gerekçeli karar ve ekleri, Anayasaya aykırılığı ileri sürülen hüküm, Anayasaya aykırılık kanısına dayanıklık eden Anayasa maddeleri; bunlarla ilgili gerekçeler ve Meclis görüşme tutanakları; konu ile ilişkin bulunan öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Hatırlanacağı üzere rulet, tilt, langırt ve benzeri oyun alet ve makinelerini çalıştıran yerler bir ara çoğalıp yaygınlaşmış; hatta bir çok kahvelerin birer bölümü bu oyunlara ayrılmış ve özellikle öğrenim çağındaki çocuklar ve gençler okul saatlerinde bile buralara devam eder olmuşlardı. Çocukların ve gençlerin bu gibi yerlerde sömürüldükleri, ayarıldıkları ve kumara alıştırıldıkları yolundaki eğitimcilerin ve anababaların haklı sızlanışları, uyarmaları ve kaygıları gittikçe artmakta ve sorunun önemle ele alınması zorunluğu kendini bütün ağırlığı ile duyurmakta idi. 1072 sayılı yasa işte bu sızlanış ve kaygıların yasama meclislerindeki tepkisinin ve sorunu çözmeye çabasının bir sonucudur.

Kanun, Türk Ceza Kanununun 567. maddesinin kapsamı dışında kalsa bile, umuma mahsus veya umuma açık yerlerde her ne ad altında olursa olsun kazanç kastiyle oynanmasa dahi rulet, tilt, langırt ve benzeri baht ve talihe bağlı veya maharet isteyen otomatik, yarı otomatik el veya ayakla kullanılan oyun alet ve makinaları ile benzerlerini bulundurmamayı, çalıştırmamayı veya yurda sokmamayı yahut imal etmeyi yasaklamakta; kanunun uygulanmasında spor kulüplerini, gençlik teşekküllerini ve dernekleri umuma açık yer saymaktadır. (Madde 1).

Yasa koyucu, gençliğin ahlâkını ve geleceğini tehdit eden bu sorun üzerinde öylesine titizce durmuştur ki yasaklama kapsamını çok geniş tutmak ve ağır sayılabilecek ceza yaptırımları koymakla yetinmemiş; bu suçlardan hüküm giyenlerin cezalarının tecil edilmesini engellemiş (Madde 2-İtiraz konusu fıkra) ve kanun kapsamına giren suçlardan dolayı zaman ve mekân kaydına bakılmaksızın 3005 sayılı Meşhut Suçların Muhakeme Usulü Kanunu hükümlerinin uygulanmasını öngörmüştür. (Madde 3)

Tecil kurumunu, 13.7.1965 günlü, 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun – geçici 4. maddede öteki kanunların bu kanuna aykırı hükümlerinin uygulanmayacağı açıklandığına göre -6. maddesi düzenlemektedir. Bu madde uyarınca; “adliye mahkemelerinde para cezasından başka bir ceza ile mahkum olmıyan kimse, işlediği bir suçtan dolayı ağır veya hafif para veya altı aya kadar ağır hapis cezalarından biri ile mahkum olur ve geçmişteki hali ile ahlaki temayüllerine göre cezanın tecili ilerde cürüm işlemekten çekinmesine sebep olacağı hakkında mahkemece kanaat edilirse bu cezanın teciline hükmolunabilir. Bu halde tecilin sebebi hükümde yazılır.

Tecile ilişkin 6. madde genel nitelikte bir hüküm olmakla birlikte bu durumun tecilden istisna hükümlerinin kimi yasalarda yer almasına engellik edemeyeceği ortadadır. Türk Ceza Kanununun tecil konusu yine genel nitelikte düzenleyen 89. maddesinin uygulandığı dönemde de bir takım kanunlarda istisna hükümleri yer alagelmıştır. Söz gelimi Kaçakçılığın Men ve Takibine dair 1918 sayılı Kanunun değişik 58. maddesinde bu kanuna göre hükmedilecek cezaların tecil edilemeyeceği yazılıdır. Bunun bir ikinci örneği de Askeri Ceza Kanununun değişik 47. maddesindedir. Maddenin A bendinde hangi cezaların tecil edilemeyeceği açıklanmakta ve istisna hükmü dört fasıl içindeki cezaları kapsamına almaktadır. İtiraz ve inceleme konusu fıkra ise 647 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden sonra bir yasa da yer alan istisna hükmüdür. En ileri ülkelerin yasalarında da tecilden istisna hükümlerinin bulunduğu, sırası gelmişken burada işaret etmek yerinde olacaktır.

Esas Sayısı : 1970/21
Karar Sayısı : 1970/24

Tecil edilebilir cezaların kapsamı ve tecilden istisna, ceza ve infaz hukuku bakımından tartışılıp eleştirilebilir. Ancak bu alandaki bir düzenlemenin Anayasaya doğrudan doğruya aykırılığında söz edilemez. Çünkü Anayasada tecile ilişkin özel bir hüküm yoktur. Şu duruma göre yasa koyucunun Anayasa ilkelerine aykırı olmamak üzere ülkenin ve toplumun gerek ve gerçekleri uyarınca bu alanda düzenlemede bulunmada serbest olduğunun kabulü aykırı düşmez.

Tecil, hükümlü için, bir anayasal temel hak değildir. Esasen tecilin genel çerçevesine giren işlerde de olumlu yahut olumsuz karar vermek hâkimin takdirine kalmıştır. Nitekim 647 sayılı kanunun 6. maddesinde belirli cezalardan biri ile mahkumiyet halinde hükümlünün “geçmişteki hali ile ahlâki temayüllerine göre cezanın tecili ilerde cürüm işlemekten çekinmesine sebep olacağı hakkında mahkemece kanaat edilirse bu cezanın teciline hükmolunabilir” denilmektedir. Onun için konunun Anayasanın, temel hak ve hürriyetlerin sınırlanmasını düzenleyen 11. maddesiyle ilişkisi yoktur. Kaldı ki kanun, özün dokunmamak şartıyla, bir temel hak ve hürriyeti bile hele kamu yararı, genel ahlak, kamu düzeni, sosyal adalet ve milli güvenlik gibi nedenlerle, sınırlayabilir. Öyle olmamakla birlikte Anayasanın 11. maddesinin konu ile ilişkisi bulunduğu bir an için düşünülse de dahi, tecil hükmünün genel nitelikte uygulanmasına karşılık sayısı pek az bir kaç yasadaki istisna hükümlerinin bulunmasının öze dokunuş sayılamayacağı ve 1072 sayılı kanunun, yukarıda açıklanan konuların bulunmasının göre bu yasadaki tecilden istisna hükmünün 11. maddede yazılı sınırlama koşullarına uygun olduğu ortadadır.

İtiraz konusu hükmün, Anayasanın 12. maddesindeki “kanun önünde eşitlik” ilkesine aykırı olduğu yolundaki iddiaya gelince: Önce Anayasa Mahkemesinin bu kavrama ilişkin yerleşmiş görüşünün burada bir kez daha açıklanmasında yarar vardır. 12. maddenin mutlak olarak yasakladığı; kanunların uygulanmasında dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımının gözetilmesi ve bu nedenlerle eşitsizliğe yol açılmasıdır. Bunun dışında ancak birbirinin aynı olan durumlarda aynı hukuk kurallarının öngörülmesi ve ortaya imtiyazlı bir kişi veya topluluk çıkarılmaması zorunludur. Bir bölüm yurttaşların, durumlarındaki özellik ve ayrılık dolayısıyla haklı nedenlerle başka hükümlere bağlı tutulmaları halinde kanun önünde eşitsizlikten ve bir imtiyazdan söz edilemez.

Ceza yaptırımını altında bulunan iki yasak eylemin tecilden istisna bakımından birbirleriyle eşdeğerde olup olmadığının isabetle ölçülmesi için kesin bir yol yoktur. Eylemin ve cezasının niteliğine bakılarak sonuca varılması yanıltıcı olur. Burada önemi olan kanun koyucuyu, hükümlüyü tecilden istisnaya yönelten nedenler, koşullar ve bunlar arasında özellikle toplumun gerek ve gerçeklerinden doğmuş zorunluluklarıdır. 1072 sayılı kanunun çıkarılması ve yasa önünde eşitlik ilkesi konularında yukarıda yeterince açıklamalara gidilmiştir. Şu duruma göre 1072 sayılı kanuna aykırı davranışlarının cezaları tecil edilmezken başka kanunlardaki yasak eylemleri işleyenlerin aynı hadlar içinde kalan cezaların tecil edilebilmesine bakılarak kanun önünde eşitlik ilkesinin bozulduğundan söz edilmesinin yeri yoktur. Öte yandan 1072 sayılı kanun, bu yasaya aykırı davranışların tümünü; hiçbir ayırım yapmaksızın tecil bakımından aynı hükme bağlı tutmuş, ve böylece kanun önünde eşitlik ilkesini kendi yönünden korumuştur.

Özetlenecek olursa:27.12.1968 günlü, 13086 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 13.12.1968 günlü, 1072 sayılı kanunun 2. maddesinin son fıkrası hükmü Anayasanın 11. ve 12. maddelerine öteki ilkelerine aykırı değildir; daha önce verilen 12.5.1970 günlü, E.1970/7-K.1970/23 sayılı kararda da belirtildiği üzere itirazın reddi gerekir.

Esas Sayısı : 1970/21
Karar Sayısı : 1970/24

VI.SONUÇ :

13.12.1968 günlü, 1072 sayılı kanunun 2. maddesinin tecili önleyen son fıkrası hükmünün Anayasaya aykırı olmadığına ve itirazın reddine 12.5.1970 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan Vekili

Lütfi ÖMERBAŞ

Üye

Salim BAŞOL

Üye

Fazlı ÖZTAN

Üye

Celâlettin KURALMEN

Üye

Hakkı KETENOĞLU

Üye

Fazıl ULUOCAK

Üye

Sait KOÇAK

Üye

Avni GİVDA

Üye

Muhittin TAYLAN

Üye

Şahap ARIÇ

Üye

İhsan ECEMİŞ

Üye

Ahmet AKAR

Üye

Halit ZARBUN

Üye

Ziya ÖNEL

Üye

Muhittin GÜRÜN